5.3.3.2. Măsură privind îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Măsura	**Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia şi populația rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 52(b)(i) şi 56 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.1 a Anexei II al Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Articolul 52(b) (ii) şi 56 al Regulamentului(CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.2 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006 Articolul 57 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 Punctul 5.3.3.2.3 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006.
Codul măsurii	322

Motivația sprijinului

Zonele rurale din România prezintă o deosebită importanță din punct de vedere economic, social şi din punct de vedere al dimensiunii lor, diversității, resurselor naturale şi umane pe care le dețin.

Dezvoltarea economică şi socială durabilă a spațiului rural este indispensabil legată de îmbunătățirea infrastructurii rurale existente şi a serviciilor de bază. Pe viitor zonele rurale trebuie să poată concura efectiv în atragerea de investiții, asigurând totodată şi furnizarea unor condiții de viață adecvate şi servicii sociale necesare comunității.

(i) Infrastructura fizică de bază

Renovarea şi dezvoltarea satelor reprezintă o cerință esențială pentru îmbunătățirea calității vieții, creşterii atractivității şi interesului pentru zonele rurale. Pentru îmbunătățirea calității vieții, un factor determinant îl constituie modernizarea şi extinderea **infrastructurii fizice rurale de bază** care influențează în mod direct dezvoltarea activităților sociale, culturale şi economice şi implicit, crearea de oportunități ocupaționale.

Infrastructura de drumuri

Potrivit analizei situației existente, expusă în PNS, infrastructura de drumuri din mediul rural, **deserveşte doar 3/5 din populația rurală,** iar mare parte din această infrastructură este impracticabilă pentru traficul rutier (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate) mai mult de 25% dintre comune neputând utiliza drumurile în perioadele cu precipitații.

Alimentarea cu apă şi tratarea apelor uzate

Accesul la rețeaua publică de alimentare cu apă al populației rurale **este redus** (1/3 din populația rurală are acces la acest sistem), iar în ceea ce priveşte accesul la **sistemul de canalizare** situația este şi mai critică, doar 10% din numărul de locuitori beneficiază de rețeaua publică de canalizare. În mod evident, aceste aspecte afectează sănătatea şi bunăstarea familiilor din comunitățile rurale.

Alimentarea cu energie electrică/termică/gaz/deşeuri

Lipsa conectării la rețeaua publică de **furnizare a energiei electrice**, încă mai reprezintă **o problemă** a spațiului rural în localitățile izolate sau cu grad mare de răspândire unde în prezent 1.772 de localități (sate) sunt numai parțial electrificate iar 121 de localități (sate) **nu au încă un sistem public de electrificare instalat**.(Sursa MIRA, 2007)

În ceea ce priveşte alimentarea cu gaze naturale, din totalul localităților rurale doar 571 sunt racordate la acest sistem, iar serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate – doar 0,5% din totalul energiei termice este distribuită în zonele rurale – astfel încât la nivel național, numai 26 de localități rurale beneficiază de servicii de termoficare (Prelucrare date INS 2005).

Sistemul de colectare şi depozitare a deşeurilor solide este într-o fază incipientă în zona rurală. În prezent spațiile de depozitare a deşeurilor existente în spațiul rural nu corespund normelor de mediu, urmând ca acestea să fie închise şi ecologizate până la data de 16 iulie 2009[64].

(ii) Servicii pentru comunitatea rurală

Infrastructura fizică de bază slab dezvoltată, în majoritatea comunelor este, de asemenea, una dintre cauzele care limitează dezvoltarea serviciilor de bază în spațiul rural (facilități culturale, recreaționale, de îngrijire a copiilor şi bătrânilor, servicii de transport public etc). În majoritatea comunelor şi satelor, acestea sunt **slab dezvoltate** sau în unele cazuri, **aproape inexistente**.

La nivelul anului 2006 **doar 7% [65] din satele româneşti deținea grădinițe**, iar în privința **creşelor**, statistica arată faptul că acestea sunt aproape inexistente (2 unități), situație care se răsfrânge şi asupra accesului mamelor pe piața muncii. Totodată, **casele de copii[66]** şi **centrele de îngrijire a** bătrânilor sunt **reduse numeric** în mediul rural.

Spațiile recreaționale (locuri de joacă pentru copii, parcuri, piste de biciclete, terenuri de sport) sunt **de asemenea slab dezvoltate.** În privința spațiilor pentru practicarea **activităților sportive**, la nivelul anului 2001 existau doar 26 de cluburi sportive (Studiu MADR)

Multe localități rurale sunt izolate şi nu beneficiază de servicii de transport public care să le asigure legătura cu alte localități sau cu centrul administrativ al comunei. Serviciile regionale de transport persoane ce operează în aceste zone, de obicei evită deservirea acestor localități, din motive de eficiență economică sau din cauza infrastructurii precare etc. Această cauză creează dificultăți majore în multe din zonele rurale, din perspectiva accesării serviciilor medicale, educaționale şi administrative, limitând astfel şi posibilitățile de ocupare a unui loc de muncă.

(iii) Menținerea şi păstrarea moştenirii rurale şi a identității culturale

În spațiul rural, activitatea culturală este organizată în jurul căminului/centrului cultural al comunei/satului. **Majoritatea căminelor culturale**, caselor de cultură şi a altor aşezăminte culturale se află într-o stare **continuă de degradare**, neputând oferi astfel, servicii culturale populației rurale, aspect ce se răsfrânge şi asupra situației educaționale a acesteia.

Pe fondul **lipsei de mijloace financiare**, numeroase **aşezăminte culturale** din spațiul rural nu şi-au mai putut desfăşura activitatea din cauza **stării înaintate de degradare**. Astfel, în anul 2002 din totalul de 6.147 de cămine culturale existente în țară, doar 1.874 mai puteau desfăşura activități culturale. Mai mult decât atât, în ciuda faptului că 97% dintre căminele culturale beneficiază de un sediu propriu, dotarea acestora este mai mult decât nesatisfăcătoare pentru circa 80% dintre ele.

De asemenea, obiectivele de patrimoniu, sunt în cea mai mare măsură supuse fenomenului de degradare, având drept cauză aceleaşi lipsuri financiare. Satele româneşti reprezintă importante centre ale **moştenirii culturale** (păstrarea tradițiilor, a obiceiurilor, arta meşteşugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) şi adăpostesc o **bogată cultură tradițională**, o arhitectură diversă şi un mod de viață bazat pe valori tradiționale, care în general diferă de la o regiune la alta. Totuşi, satele româneşti nu reuşesc să utilizeze cu succes aceste resurse unice în avantajul economic al populației.

Cu toate că tradițiile şi obiceiurile sunt influențate de poziția geografică a zonei şi de prezența resurselor naturale, identitatea culturală nu este definită doar de o simplă locație. Păstrarea şi conservarea moştenirii rurale sunt esențiale pentru dezvoltarea turismului rural, reprezentând o posibilitate de promovare a satelor româneşti cu efect pozitiv asupra turiştilor şi populației locale.

Deşi prin implementarea Programului SAPARD s-au realizat o serie de proiecte de infrastructură rurală (2.558 km drumuri construite şi modernizate, 4.918 km rețea de alimentare cu apă, 863 de km rețea de canalizare) şi proiecte axate pe activități meşteşugăreşti şi de artizanat (19 unități meşteşugăreşti susținute în cadrul cărora activează 155 artizani), necesitățile de renovare şi dezvoltare a satelor sunt încă destul de mari. Numărul comunelor care au beneficiat de proiecte de

[64] Conform Hotărârii de Guvern nr. 349/2005, art. (3) alin. 7, privind depozitarea deşeurilor, cu modificările şi completările ulterioare

[65] Procent calculat pe baza datelor INS la nivelul anului 2006

[66] Sunt structuri ale Autorității Naționale pentru protecția copilului

infrastructură fizică de bază (drum, apă şi canalizare) au fost de 821 din care 441au beneficiat de proiecte pentru drumuri, 295 pentru apă şi 85 pentru canalizare.

În acest moment, există oportunitatea de a duce la îndeplinire şi de a folosi cu succes aceste proiecte pilot, ca model pentru a fi reproduse la o scară mai largă printr-un program de dezvoltare rurală, de amploare, finanțat prin FEADR şi contribuția națională.

(iv) Abordarea integrată

Complexitatea nevoilor de renovare, dezvoltare şi modernizare a localităților rurale reclamă necesitatea unei **abordări integrate** care presupune combinarea activităților şi operațiunilor a trei măsuri oferite de cadrul legal de dezvoltare rurală şi anume: 321 - „Servicii de bază pentru economia şi populația rurală", 322 - „Renovarea şi dezvoltarea satelor" şi 323 - „Conservarea şi punerea în valoare a moştenirii rurale" în una singură. Aceasta va permite comunităților locale să rezolve într-un cadru integrat problemele şi nevoile locale.

O astfel de **abordare** are la bază **două motive** importante, respectiv, **gradul înalt de interdependență a acțiunilor**, reprezentând necesități stringente comune şi **necesitatea modernizării, renovării şi revitalizării satelor,** corelând intervențiile astfel încât să fie eficiente şi în armonie cu peisajul.

Toate acestea sunt nevoi ce presupun urgențe pentru toate cele trei categorii de activități specifice celor trei măsuri: îmbunătățirea şi crearea **infrastructurii** fizice de bază (cu precădere infrastructura de drumuri şi infrastructura de apă/apă uzată), a **serviciilor publice de bază** şi **punerea în valoare** a **moştenirii rurale**.

În plus, din punct de vedere economic, **aceasta oferă avantajul economiei de scară a operațiunilor executate integrat, dar şi reducerea cheltuielilor administrative** şi simplificarea procedurilor, în timp ce tratarea lor individuală ar induce întârzieri în implementare.

(v) Rolul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară

O atenție deosebită se va acorda încurajării investițiilor inițiate de către **asociațiile de dezvoltare intercomunitare** al căror rol în dezvoltarea comunităților rurale devine din ce în ce mai important. Conform prevederilor legale în vigoare[67], "Două sau mai multe unități administrativ-teritoriale au dreptul ca, în limitele competențelor autorităților lor deliberative şi executive, să coopereze şi să se asocieze, în condițiile legii, formând asociații de dezvoltare intercomunitară".

Această formă de asociere reprezintă un **instrument important** pentru rezolvarea unor probleme care au pus la grea încercare administrațiile locale din România. Venind în sprijinul administrației publice locale, **asocierea de tip intercomunitar** este preluată de mai toate administrațiile europene, ca model de urmat; în esență, intercomunalitatea ca formă de asociere este similară asocierii de state la nivel european, doar că se petrece la nivel de administrații locale.

Asocierea are la bază un scop bine definit şi se realizează în vederea atingerii aceluiaşi obiectiv; cu toate acestea, beneficiile asocierii sunt multiple şi transcend scopul inițial (de exemplu: crearea unei asociații de tip intercomunitar garantează apariția unei **strategii de dezvoltare a localităților**, care realizează asocierea). Deşi bine definit, scopul, nu trebuie să se limiteze la o singură acțiune sau activitate, ci trebuie să aibă în vedere un anumit domeniu.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază şi protejarea moştenirii culturale şi naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Obiectivul specific vizează creşterea numărului de locuitori din zonele rurale care beneficiază de servicii îmbunătățite.

[67] Legea 215/2001 a administrației publice locale, Republicată cu modificările şi completările ulterioare.

Obiectivele operaționale ale acestei măsuri vizează:

- ✓ Îmbunătățirea infrastructurii fizice de bază în spațiul rural;
- ✓ Îmbunătățirea accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală;
- ✓ Creşterea numărului de sate renovate;
- ✓ Creşterea numărului de obiective de patrimoniu din spațiul rural sprijinite.

Domeniul de aplicabilitate şi acțiuni prevăzute

Sprijinul pentru această măsură vizează investiții în **spațiul rural**[68] pentru:

a) Crearea şi modernizarea infrastructurii fizice de bază;
b) Crearea şi dezvoltarea serviciilor publice de bază pentru populația rurală;
c) Protejarea patrimoniului cultural de interes local şi natural din spațiul rural.

Tipul de servicii/acțiuni sprijinite

Pentru componenta a):

- Înființarea de drumuri noi, extinderea şi îmbunătățirea rețelei de drumuri de interes local (drumuri comunale, vicinale şi străzi din interiorul comunei) ce aparțin proprietății publice a unității administrative (comuna) pe teritoriul căreia se află, aşa cum sunt definite şi clasificate în conformitate cu legislația națională[69] în vigoare;
- Prima înființare, extinderea şi îmbunătățirea rețelei publice de apă (captare, stații de tratare, alimentare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e);
- Prima înființare, extinderea şi îmbunătățirea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e);
- Prima înființare şi extinderea rețelei publice de joasă tensiune şi a rețelei publice de iluminat cu eficiență energetică ridicată;
- Prima înființare şi extinderea rețelei publice locale de alimentare cu gaz către alte localități rurale sau către zone rurale care nu sunt conectate la rețea;
- Investiții în stații de transfer[70] pentru deşeuri şi dotarea cu echipamente de gestionare a deşeurilor.

Pentru componenta b):

- Înființarea, amenajarea **spațiilor publice de recreere** pentru populația rurală (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);
- Renovarea clădirilor publice (ex.primării) şi amenajări de parcări, piețe, spații pentru organizarea de târguri etc);
- Investiții în sisteme de producere şi furnizare de energie din surse regenerabile ca parte componentă a unui proiect integrat (în situația în care este vorba de un proiect de renovare a unei clădiri publice);
- Prima înființare şi dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centrele de îngrijire copii, bătrâni şi persoane cu nevoi speciale;
- Investiții în construcția de **grădinițe noi** pentru copii, inclusiv dotarea acestora;
- Achiziționarea de microbuze care să asigure transportul public pentru comunitatea locală în zonele unde o astfel de investiție nu este atractivă pentru companiile private dar care este indispensabilă pentru comunitate şi vine în sprijinul rezolvării unei importante nevoi sociale inclusiv construirea de stații de autobuz;

[68] Spațiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unități administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiția menționată în Capitolul 3.1.1.

[69] Legea 82/1998 pentru aprobarea OG 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor.

[70] Stație de transfer - instalație ce serveşte la transferul sau depozitarea pe termen scurt a deşeurilor urmând apoi să fie încărcate prin presare în prescontainere şi transportate pentru reciclare, tratare sau eliminare.

- Achiziționarea de utilaje şi echipamente pentru serviciile publice (de deszăpezire, întreținere spații verzi etc.) dacă fac parte din investiția inițială pentru înființarea serviciului;
- Investiții de renovare, modernizarea şi dotarea aferentă a aşezămintelor culturale[71], inclusiv prima achiziție de cărți, materiale audio, achiziționarea de costume populare şi instrumente muzicale tradiționale în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial ca parte componentă a proiectului. De asemenea vor fi susținute cheltuielile cu achiziționarea de echipamente hardware, software, inclusiv costurile de instalare şi montaj.

Pentru componenta c):

- Restaurarea, consolidarea şi conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural - grupa B[72] şi natural din spațiul rural (peşteri, arbori seculari, cascade etc.);
- Studii privind patrimoniul cultural (material şi imaterial) din spațiul rural cu posibilitatea de valorificare a acestora şi punerea acestora la dispoziția comunității;
- Achiziționare de echipamente pentru expunerea şi protecția patrimoniului cultural.

Tipul de costuri acoperite

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susținute şi costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri şi consultanți, studii de fezabilitate/ memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizațiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziționarea de patente şi licențe, în limita a 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului iar pentru proiectele care nu prevăd construcții, în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Proiectul trebuie să fie realizat în spațiul rural conform definiției din PNDR iar beneficiarul se identifică într-una din categoriile de beneficiari definite;
- Nu este permisă dubla finanțare a aceleaşi activități/investiție din alte fonduri comunitare sau naționale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele şi autorizațiile necesare investiției;
- Prin memoriul justificativ/studiul de fezabilitate, proiectul trebuie să demonstreze oportunitatea şi necesitatea socio-economică a investiției;
- Proiectul propus este în conformitate cu **normele de mediu**[73]**,** (inclusiv Directiva Cadru Apă[74]) şi legislația în vigoare cu privire la normele de siguranță în transport/energie;
- Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată vor trebui să prezinte fie un aviz tehnico-economic din partea operatorului regional acolo unde acesta există, fie un aviz din partea consiliului județean prin care se dovedeşte şi conformitatea proiectului cu strategia regională/județeană de apă/apă uzată, iar în cazul în care un astfel de proiect nu se regăseşte în situațiile mai sus menționate, proiectul va fi însoțit de angajamentul autorităților locale de a asigura gestionarea şi mentenanța investiției;
- Investiția să respecte Planul Urbanistic General;
- Construcția, modernizarea şi extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;

[71] Aşa cum sunt definite în Legea nr. 143/2007

[72] În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2.314/8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

[73] Pentru localitățile rurale identificate prin Master Planurile Regionale şi eligibile prin PNDR, investițiile în rețeaua de alimentare cu apă se vor realiza numai împreună cu rețeaua de canalizare şi stații de epurare. În cazul în care pentru celelalte localități rurale sub 10.000 p.e. neidentificate prin Master Planurile Regionale, inclusiv localitățile sub 2.000 p.e. care de asemenea vor beneficia de spijin FEADR prin PNDR nu se poate respecta soluția tehnică standard, trebuie găsite soluții neconvenționale de captare, alimentare, colectare şi epurare a apei uzate, iar în cazul în care există sistemul de captare, trebuie identificată soluția tehnică adecvată pentru colectarea şi epurarea apei uzate, conform cerințelor Directivei Cadru Apă

[74] Transpusă în legislația românească prin Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările şi completările ulterioare.

- Orice beneficiar al acestei măsuri poate aplica pentru maxim 2 proiecte individuale pe întreaga perioadă de programare (2007-2013) ;
- Pentru investiţiile în infrastructura fizică de bază, beneficiarii trebuie să prezinte lista cu semnături ale locuitorilor, agenţilor economici şi instituţiilor publice care au depus la primărie adeziunea privind necesitatea investiţiei şi angajamentul de racordare din surse proprii la reţeaua de apă/canalizare/gaze/energie electrică sau acordul privind plata colectării deşeurilor;
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanţa investiţiei.

Cheltuieli neeligibile:

- Proiectele de utilitate publică care nu respectă normele privind calitatea în construcţii şi nu sunt conforme cu normativele de proiectare;
- Investiţiile privind infrastructura de apă/apă uzată pentru localităţile rurale care intră sub incidenţa proiectelor regionale finanţate prin POS Mediu pe baza Master Planurilor regionale;
- Cumpărarea de teren şi/sau de imobile;
- Impozite şi taxe fiscale;
- Costuri operaţionale inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanţiilor, cheltuieli de înfiinţare şi cheltuieli similare;
- Investiţii care fac obiectul Măsurii 125 din Axa 1 a PNDR (drumurile de acces la fermă şi cele de exploataţie forestieră);
- Drumurile judeţene, naţionale şi reţeaua TEN-T;
- Achiziţionarea de bunuri second-hand (utilizate), cu excepţia celor care au ca obiectiv obţinerea caracterului tradiţional autentic;
- Renovarea şi construcţia de şcoli, dispensare şi spitale;
- Investiţiile în obiective de patrimoniu cultural UNESCO şi naţional;
- Construcţia de aşezăminte culturale noi;
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanţei sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepţia TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuţia în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de maşini, utilaje, instalaţii şi echipamente;
- Achiziţia de mijloace de transport pentru uz personal;
- Achiziţia de mijloace de transport rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terţilor.

Beneficiari

- Comunele prin reprezentanţii lor legali conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- Autorităţile locale (comune) sau asociaţii de dezvoltare intercomunitare prin operatorii regionali[75] pentru investiţiile în infrastructura de apă/apă uzată;

[75] Operatorii regionali sunt entităţi publice create la nivel judeţean, la iniţiativa Ministerului Mediului şi Dezvoltării Durabile, pentru a gestiona şi a asigura mentenanţa investiţiilor în infrastructura de apă/apă uzată realizate prin proiectele regionale de la nivel de judeţ. Regionalizarea este un element - cheie în îmbunătăţirea calităţii şi eficienţei din punctul de vedere al costului infrastructurii locale de apă şi serviciilor, în scopul îndeplinirii obiectivelor de mediu, dar şi pentru asigurarea durabilităţii investiţiilor, a operaţiunilor, a unei strategii de

- Asociațiile de dezvoltare intercomunitare[76] realizate între două sau mai multe **comune** înființate conform legislației naționale în vigoare;
- ONG-uri, aşezăminte culturale şi instituții de cult definite conform legislației naționale în vigoare;
- Persoane fizice şi juridice care dețin în proprietate sau administrează obiective de patrimoniu cultural/natural de interes local şi care aplică pentru componenta „c".

Intensitatea sprijinului

Sprijinul public (comunitar şi național) acordat în cadrul acestei măsuri va fi:

a) **de până la 100% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele de utilitate publică, negeneratoare de profit, dar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăşi:

- √ 1 milion Euro/proiect individual în cazul unui proiect de investiții în infrastructura de bază al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
- √ 3 milioane Euro/proiect în cazul unui proiect individual de investiții în infrastructura de bază al cărui beneficiar este o asociație de dezvoltare intercomunitară;
- √ 2,5 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat**[77] al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
- √ 6 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat** al cărui beneficiar este o asociație de dezvoltare intercomunitară;
- √ 500.000 Euro/proiect individual sau proiecte integrate pentru celelalte tipuri de acțiuni vizate de această măsură, altele decât cele mai sus menționate.

b) **de până la 70% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele generatoare de profit. Volumul sprijinului nu poate depăşi plafonul de 200.000 Euro/beneficiar pentru o perioadă de minim 3 ani fiscali conform regulii „de minimis" stipulată în Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006.

Prevederi privind ajutorul de stat

Orice sprijin pentru investiții generatoare de profit acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 şi 88 a Tratatului privind ajutorul *„de minimis",* Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăşi plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis" sau de obiectivul urmărit şi indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanțat în totalitate sau parțial din surse de origine comunitară.

---

dezvoltare pe termen lung în sectorul de apă şi a unei dezvoltări regionale echilibrate. Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deținute de către autoritățile administrației publice locale. Acesta se bazează pe trei elemente instituționale cheie: Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), Operatorul Regional (OR) şi Contractul de Delegare a Gestiunii Serviciilor (delegarea gestiunii serviciilor este nucleul organizării operaționale şi instituționale a managementului regionalizat al serviciilor de apă şi canalizare). Proprietatea activelor publice şi responsabilitatea pentru furnizarea serviciilor adecvate de apă şi canalizare la un cost rezonabil rămân în custodia Autorităților Locale.

[76] Conform Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații şi fundații şi Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale cu modificările şi completările ulterioare - Asociații de Dezvoltare Intercomunitară – structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, fără scop patrimonial şi de utilitate publică înființate de unitățile administrativ teritoriale (în cazul de față doar între comune) pentru realizarea a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

[77] Un proiect integrat presupune combinarea în acelaşi proiect a cel puțin 2 acțiuni din cadrul aceleiaşi componente sau din componente diferite ale măsurii.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea şi monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis[78]

Acordarea şi monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza ***declarației pe proprie răspundere a beneficiarului*****,** în conformitate cu art. 3, alineatul (1) *al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 şi 88 al Tratatului privind ajutorul "de minimis", Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006,* iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor "de minimis" va ține evidența acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiaşi regulament şi potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 117/2006[79] privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat şi a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Preşedintelui Consiliului Concurenței nr. 175/ 2007[80] privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru acelaşi proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanții bancare, ajutorul total cumulat acordat acestuia nu poate depăşi cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecție

i. Localitățile rurale care nu au mai primit anterior sprijin comunitar pentru o investiție similară;
ii. Localități rurale din regiunile cu grad de sărăcie ridicat[81];
iii. Proiectele care se încadrează într-o strategie de dezvoltare locală sau județeană;
iv. Proiecte integrate de investiții[82];
v. Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată în localitățile rurale între 2.000-10.000 de p.e. identificate prin Master Planurile Regionale, dar care nu sunt finanțate din POS Mediu;
vi. Proiecte de investiții în infrastructura de drumuri care asigură legătura cu principalele căi rutiere (drumurile județene, naționale) sau alte căi principale de transport (feroviare şi fluviale);
vii. Proiecte de investiții în infrastructura de alimentare cu apă în zonele în care apa este insuficientă sau în zonele care prezintă incidență ridicată a perioadelor de secetă;
viii. Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată pentru zonele în care apa prezintă un grad ridicat de poluare sau zonele în care apa freatică prezintă o concentrație ridicată de nitrați ce afectează sănătatea populației;
ix. Proiecte de investiții în infrastructura socială;
x. Proiectele care promovează investiții în scopul conservării specificului local şi a moştenirii culturale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție".

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de Plăți plata unui avans în cuantum de până la 20% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea

[78] Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat
[79] M.Of. 1042 din 28.12.2006
[80] M.Of. 436 din 28.06.2007
[81] În România sărăcia a fost definită şi calculată conform metodologiei elaborate de către Banca Mondială şi Comisia Anti-Sărăcie şi promovare a Incluziunii Sociale (CASPIS) din cadrul Guvernului României având ca bază nivelul de bunăstare al unei gospodării măsurată prin cheltuielile de consum pe adult echivalent.
[82] Acțiunea/acțiunile secundară/secundare din cadrul proiectului integrat trebuie să dețină o pondere de minim 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului în cauză.

avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenția de Plăți poate accepta beneficiarului drept garanție, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condițiile în care a fost acordat avansul.

Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de Plăți stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depăşit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea şi garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul", a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbției fondurilor de pre-aderare.

Criteriile şi liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE, cu alte măsuri PNDR şi programe naționale

- ***Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR şi FC pentru infrastructura de apă/apă uzată*** are la bază Master Plan-uri Regionale, elaborate de către MMDD. Prin PNDR (FEADR) se vor finanța acele proiecte de infrastructură de apă/apă uzată din localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e.) cu excepția acelor localități rurale care sunt cuprinse în Proiectele Regionale care vor fi finanțate prin POS Mediu (FEDR, FC) şi cu excepția proiectelor de infrastructură apă/apă uzată din stațiunile balneare şi balneoclimaterice din spațiul rural care vor fi sprijinite prin POR (FEDR).

În plus, pentru ca această demarcare să fie clară la nivelul beneficiarilor, lista localităților rurale vizate de fiecare program în parte va fi adusă la cunoştința acestora.

În acest sens, sprijinul prin PNDR, POS Mediu şi POR este unul complementar, garantarea demarcării fiind asigurată prin încheierea unui protocol între AM –urile implicate.

- ***Demarcarea sprijinului FEADR , FEDR şi FC privind gestionarea deşeurilor:***
    - În ceea ce priveşte managementul deşeurilor în perioada 2007-2013 prin FEDR şi FC (POS Mediu) vor fi susținute investițiile de dezvoltare a sistemelor de management integrat la nivel de județ care vor acoperi de asemenea şi localitățile rurale din județele care intră sub incidența POS Mediu şi sunt anexate în acest program;
    - FEADR (Măsura 322, Axa 3 PNDR) va susține investițiile în stațiile de transfer pentru deşeuri şi în echipament de gestionare al acestora în localitățile rurale din alte județe decât cele susținute prin POS Mediu, cu respectarea Planurilor Regionale de Gestionare a Deşeurilor.
- ***Demarcarea intervenției FEADR, FEDR şi FC privind infrastructura de transport*** are la bază clasificarea drumurilor după cum este stipulat în legislația națională, astfel:
    - FEADR (PNDR – Axa3) va susține investițiile aferente drumurilor comunale şi a altor drumuri din interiorul comunei;
    - FEDR (POR) va susține investițiile aferente drumurilor județene şi străzilor urbane;
    - FEDR (POS Transport) va susține investițiile aferente drumurilor naționale;
    - FC (POS Transport) va susține investițiile aferente rețelei TEN-T.
- ***Demarcarea în privința intervenției FEADR şi FEDR pentru patrimoniul cultural*** se face astfel:
    - FEADR (PNDR – Axa 3) va sprijini patrimoniul cultural local din mediul rural – grupa B[83]

[83] în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii şi Cultelor

- FEDR (POR) va sprijini:
  - patrimoniul UNESCO şi patrimoniul cultural naţional - grupa A[84]
  - patrimoniul cultural local din mediul urban - grupa B.

- ***Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR, FEDR şi FSE privind investiţiile în infrastructura aferentă serviciilor sociale:***
  - FEADR (PNDR Axa 3) va susţine prima înfiinţare şi dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centre de îngrijire copii, bătrâni şi persoane cu nevoi speciale şi investiţii noi în grădiniţe pentru copii din spaţiul rural;
  - FEDR (POR) va susţine reabilitarea infrastructurii existente.

- ***Demarcarea cu alte măsuri PNDR***
  - **Infrastructura de drumuri**
    - Prin Măsura 125 (Axa 1) vor fi sprijinite investiţiile pentru drumurile de acces la fermă şi drumurile de exploataţie forestieră care sunt drumuri de utilitate privată şi sunt administrate de persoane fizice sau juridice care le au în proprietate sau în administrare, conform legislaţiei naţionale în vigoare, în timp ce prin Măsura 322 vor fi sprijinite drumurile publice de interes local care aparţin proprietăţii publice a comunei.
  - **Infrastructura de apă/apă uzată**
    - Prin Măsura 125 (PNDR – Axa 1) sunt susţinute doar investiţiile **de racordare a fermelor** situate în extravilan, la reţelele publice de alimentare cu apă şi canalizare, în scopul dezvoltării şi adaptării agriculturii iar în privinţa silviculturii investiţiile constau în corectarea torentelor în bazinele hidrografice, în timp ce prin Măsura 322 sunt susţinute investiţiile în **infrastructura publică** de apă/apă uzată realizate la nivel de comună.
  - **Infrastructura recreaţională**
    - Prin Măsura 313 (PNDR – Axa 3) sunt susţinute investiţiile în **infrastructura recreaţională ca investiţii private** dependente sau independente de structura de primire turistică, în timp ce prin Măsura 322 sunt susţinute **investiţiile în infrastructura publică recreaţională** ce deserveşte locuitorii comunei unde o astfel de investiţie are loc.

- ***Demarcarea cu Programul[85] Naţional de Reabilitare a Aşezămintelor Culturale***
  - Prin Programul Naţional de Reabilitare a Aşezămintelor Culturale vor fi finanţate investiţiile noi (construcţie şi dotare) pentru aşezăminte culturale din spaţiul rural
  - Prin PNDR (Măsura 322 "Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale", Axa 3) se va sprijini reabilitarea, modernizarea şi dotarea aşezămintelor culturale existente în spaţiul rural.

[84] în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii şi Cultelor

[85] Potrivit prevederilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 118/2006 privind înfiinţarea, organizarea şi desfăşurarea activităţii aşezămintelor culturale, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 143/2007, cu modificările şi completările aduse prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 65/2007.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pe perioada de programare 2007-2013 este următoarea:

Cost Total: 1.579.217. 870 Euro
Cost Public: 1.546.087.425 Euro

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

A) Indicatori comuni aferenți măsurii dominante

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune sprijinite Împărțit în funcție de tipul acțiunii de revitalizare (*fizică, socială, economică)*	1.026
	Volumul total al investițiilor Împarțit în funcție de tipul acțiunii de revitalizare *(fizică, socială, economică)*	1.579.217.870
Rezultat	Populația din mediul rural ce beneficiază de servicii îmbunătățite (mii persoane)	5.053
Impact*	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuția Măsurii 322	368 34
	Crearea de locuri de muncă din care contribuția Măsurii 322	58.117 4.317

B) Indicatori adiționali

B1) comuni

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni de servicii de bază sprijinite Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală şi socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele)	263
	Volumul total al investițiilor în servicii de bază Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală şi socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele)	78.960.893
	Numărul de acțiuni de patrimoniu rural sprijinite Împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural)	395
	Volumul total al investițiilor împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural)	78.960.893

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

B2) specifici naționali

Tipul investiției	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune identificate în Master Planuri pentru infrastructura de apă/apă uzată, finanțate prin FEADR	200
	Număr de comune care nu au mai beneficiat de finanțare UE	513
	Număr de km realizați prin componenta infrastructură fizică de bază:	
	km de drum[86]	3.369
	km de conducte de alimentare cu apă[87]	6.317
	km de conducte de canalizare[88]	5.053
Impact*	Procent de populație rurală care datorită sprijinului beneficiază de condiții de viață îmbunătățite	50%

[86] Din care modernizați: 3032 Km şi nou construiți: 337 Km

[87] Din care lucrări noi: 4.738 Km şi extindere şi/sau modernizare: 1.579 Km

[88] Din care lucrări noi: 4.043Km şi extindere şi/sau modernizare: 1.011 Km

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă